

POSTAVENÍ DROBNÝCH PODNIKATELŮ V LETECH 1909–2007 V HRADCI KRÁLOVÉ NA PŘÍKLADU TRUHLÁŘSKÉ RODINY PECKŮ

Ivana Vostrovská

1. Úvod

Cílem této studie je nastínění společenského a ekonomického postavení drobných podnikatelů v letech 1909–2007 v Hradci Králové. Podnikatelé byli od poloviny 19. století organizováni v živnostenských společenstvech poté, co byly zrušeny cechy jako organizace pro drobné živnostníky a řemeslníky. Od roku 1865 existovala v Hradci Králové čtyři společenstva, která sdružovala několik oborů a řemesel. Jednotlivá řemesla se postupně oddělovala a vytvářela vlastní společenstva; některým se to podařilo až na začátku 20. století.

Nejprve uvedu obecně, co to vlastně živnostenská společenstva byla, proč vznikala, jak byla organizována a jaké byly podmínky jejich ustanovení a členství. Dále se zaměřím přímo na organizování truhlářského řemesla v Hradci Králové – do kterých společenstev byli truhláři začleněni, do jaké míry byla tato společenstva pokračováním cechů a jací lidé stáli v jejich čele. U osob ve vedení společenstev budu sledovat jejich aktivitu ve veřejném životě – zda se angažovali v komunální politice a jestli byli členy některých královéhradeckých spolků. Sondou do podnikání a sociální situace drobných živnostníků v truhlářském řemesle v první polovině 20. století bude sledování založení a vývoje truhlářské dílny rodiny Pecků, jejíž majitelé byli mimo jiné předsedy daných živnostenských společenstev.

Tyto informace budou získány zejména studiem protokolů a zápisů ze schůzí jednotlivých společenstev, matrik členů společenstev, knih na přijímání cechovních mistrů, voličských seznamů pro obecní volby, pamětních knih a prezenčních listin spolků, adresářů a schematismů města, odborné literatury a v případě truhlářské rodiny Pecků dokumentů z rodinného archivu a převážně vzpomínek pamětníků.¹

¹ Studii věnuji své babičce Heleně Vostrovské, roz. Peckové, které tímto děkuji za vše, čím mě v životě inspirovala, a také za spolupráci při rekonstrukci dějin rodiny Pecků.

2. Ustanovení a organizace živnostenských společenstev

Od středověku byli řemeslníci organizováni v ceších, které postupně nebyly schopny reagovat na požadavky zvýšení produkce. Zastaralá cechovní organizace, zejména její předpisy o cenách a množství výrobků, se stávala čím dál větší překážkou rozvoje výroby. V roce 1731 byla zřízena instituce cechovního inspektora, který vykonával dozor nad činností cechů. Současně byl vydán generální cechovní patent, na který navázaly v roce 1739 generální cechovní artikuly. Největší změnou, kterou přinesly, byla vazba zakládání nových cechů na povolení státu. V 19. století cechy zcela ztratily svůj politický i hospodářský vliv. Nezávisle na ceších vznikaly dobrovolné spolky, tzv. řemeslnícko-živnostenské besedy. Díky provizornímu zákonu z roku 1850 začaly vznikat obchodní a živnostenské komory. Cechovní zřízení trvalo formálně dál, a to až do vydání císařského patentu č. 227/1859 ř. z., tedy prvního živnostenského řádu. Zákonem, který vešel v platnost 1. května 1860, byly zrušeny všechny dosud platné předpisy a normy.² Živnostenská společenstva byla zřízena buď dobrovolným přetvořením cechů, nebo ustanovením na základě živnostenského řádu. Mezi hlavní znaky živnostenského společenstva patřila samostatná právní subjektivita, předpoklad neuzavřeného počtu členů a charakteristický účel, který sledují. Mohlo se jednat např. o spolky záložní a úvěrní, spolky pro nákup surovin, skladištní a konzumní spolky, výrobní společenstva apod.

K tomu, aby mohlo být nějaké společenstvo založeno, bylo potřeba společenstevní smlouvy – stanov, jejichž obsah udával zákon. Smlouva musela být zapsána do společenstevního rejstříku. Firma musela být předmětná s vyznačením – zapsané společenstvo podle povahy ručení členů s ručením omezeným nebo neomezeným. Podmínkou vzniku společenstva byla také jeho odbornost a souvislost území. Společenstva měla samostatnou právní subjektivitu a jejich povinnými orgány bylo představenstvo a valná hromada, fakultativním orgánem dozorčí rada. Výbor společenstva projednával opožděnost živnosti – zda má uchazeč v pořádku všechna povolení a jaká je situace v místě, kde chce novou živnost otevřít, případně doporučoval žádosti zamítnout. Členem společenstva mohla být osoba fyzická, právnická, obchodní společnost i společenstvo nebo jiné sdružení osob. Členové měli povinnost přispět v tzv. repartičním řízení k úhradě schodku společenstva, nemohou-li být po jeho zrušení plně uspokojeny pohledávky věřitelů společenstva. Společenstvo mohlo být kromě zákonných zrušovacích důvodů zrušeno i na zá-

² FIALA, Josef a kol.: *Živnostenské právo*. Brno 1993, s. 6–7; GRUBER, Josef: *O vývoji živnostenského zákonodárství v Rakousku a o cílech reformy živnostenské*. Praha 1904.

kladě svých stanov. Po zrušení konkurzu nevyjímaje následuje závazková likvidace společenstva.³

Zřizování nových společenstev se zpočátku setkávalo s lhostejností nebo odporem. Řemesla a živnosti upadaly pro nedostatek provozního kapitálu, pro nízké odborné vzdělání a těžký konkurenční boj s velkovýrobou. Společenstva proto jen stěží plnila své úkoly a po léta živořila.⁴ Podíváme-li se však na práva a povinnosti členů společenstev, zjistíme, že na jedné straně plynule navazují na cechovní zřízení, ale na straně druhé celkovou ekonomickou situaci živnostníků zlepšovaly. Návaznost na cechy je nejvíce patrná v tom, jak společenstva pečovala o své členy. Stejně jako cech i společenstva finančně podporovala zchudlé členy a vdovy. Společenstva přispívala i na pohřby svých členů, jichž se účastnilo také členstvo.

Společenstva živnostníků se ke konkurenci stavěla kladně. Změnil se starý postup výchovy řemeslníků. Nebylo už potřeba absolvovat léta učednictví, tovaryšství, povinného vandru a složit mistrovskou zkoušku, aby dospělý jedinec mohl začít provozovat dané řemeslo.⁵ Stejně tak nebyl ze zákona omezován počet členů společenstva. Členem se mohl stát každý živnostník, jenž měl v pořádku všechna povolení a složil daný zápisný poplatek. Společenstvo v případě nějakého problému, ať už občanského nebo živnostenského rázu, stálo za svými členy. Z pohledu ekonomiky byla situace lepší v tom, že nebyly omezovány ceny a počet vyrobeného zboží. Společenstva se stávala spíše profesními komorami – svým členům umožňovala vzdělání, rozšiřování obzorů a uplatnění na trhu pořádáním různých kurzů, přednášek, výstav a také byla otevřena novým myšlenkám.

Živnosti byly rozděleny na svobodné a koncesované a to až do roku 1883, kdy přibyla kategorie živností řemeslných (tzv. řemeslnická novela č. 39/1883 ř. z.). U těchto živností šlo o zručnost a vyžadovaly vzdělání získané vyučením. Nepatřily sem živnosti obchodního a továrního podnikání.⁶ Příslušnému liberalismu se čelilo tím, že členství ve společenstvu bylo povinné, jestliže se většina příslušných živnostníků rozhodla pro vytvoření společenstva. Účelem živnostenských společenstev byla podpora živnostenských zájmů, a to organizačních, vzdělávacích, humanitních a hospodářských. Je

³ Státní okresní archiv Hradec Králové (dále SOKa HK), REJMÁNEK, Leoš – WIPLER, Jan; SVATOŇOVÁ, Stanislava – ZIMMERMANN, Petr: *Živnostenská společenstva v Hradci Králové 1865–1952*. Sdružený inventář, inv. č. 1221. Hradec Králové 1963, 1997.

⁴ Tamtéž.

⁵ MÁLKOVÁ, Květoslava: *Vývoj živnostenské otázky v rakouském Slezsku 1859–1914*. Bruntál 2010, s. 36.

⁶ *Zákoník říšský pro království a země v radě říšské zastoupené*. Zákon č. 39, Hlava I., § 1. Vídeň 1883, s. 113–114.

pravděpodobné, že společenstva umožnila hospodářské podnikání ve větším rozsahu masám jednotlivců, u kterých, pokud by se jednalo o kapitál, by to nebylo možné, a zvýšila se aktivita v podnikatelském hospodářství.⁷ Živnostenský zákon upravoval pravidla živnostenského podnikání – získání oprávnění živnosti a její provozování, vztahy mezi podnikateli a zaměstnanci, mistry a učedníky, sdružování živnostníků, řešení jejich sporů, vytyčení vztahu vzhledem ke státním úřadům a stanovení pokut a trestů za překročení zákona.⁸ Odborná společenstva mívala později své Zemské ústřední svazy v Praze a teritoriálně se organizovala v okresních jednotkách živnostenských společenstev. Státními orgány pro živnostenská společenstva byly: okresní úřad, zemský úřad, ministerstvo vnitřního obchodu, ministerstvo zahraničního obchodu a ministerstvo průmyslu. Pomocnými orgány státní správy byli živnostenští inspektoři a společenstevní instruktoři. Novelou č. 218/1896 ř. z. byly ustaveny živnostenské soudy, do jejichž kompetence náležely spory mezi podnikateli a dělníky a mezi dělníky téže firmy navzájem. Soudy rozhodovaly o mzdových záležitostech, o vzniku, pokračování a zániku pracovního a učebního poměru, také o některých sociálních záležitostech.⁹

Živnostenský řád zůstal od roku 1907 (tzv. organizační novela č. 26/1907 ř. z.) téměř beze změny. Nově vzniklá Československá republika navázala na právní řád Rakouska-Uherska. Na našem území tak zůstal nadále platný živnostenský řád z roku 1859, včetně všech novelizací. Postupně však docházelo ke zpříšňování právní úpravy podnikání, např. v souvislosti s hospodářskou recesí v třicátých letech 20. století vládním nařízením č. 162/1935 Sb., o dočasných omezeních v některých odvětvích podnikání. Podstatnější omezení byla zavedena v období 2. republiky, např. novela č. 219/1938 a č. 265/1938 Sb., o dočasných omezeních v živnostenském a jiném výdělečném podnikání.¹⁰ V roce 1939 se ruší dobrovolné členství podniků ve společenstvech a podniky jsou povinně členy Ústředního svazu průmyslu. Obchod byl organizován v Ústředním svazu obchodu pro Čechy a Moravu a řemesla v Ústředním svazu řemesel.¹¹ Dle vládního nařízení z roku 1941 může Ústřední svaz řemesel dle své úvahy zřizovat živnostenská společenstva či měnit jejich rozsah. Změny nastaly za okupace i pozdější-

⁷ HÁCHA, Emil a kol. (eds.): *Slovník veřejného práva československého*. 4. díl. S–T. Brno 1938, s. 437.

⁸ MÁLKOVÁ, Květoslava: *c. d.*, s. 36.

⁹ FIALA, Josef a kol.: *c. d.*, s. 9.

¹⁰ Tamtéž, s. 10.

¹¹ GERŠLOVÁ, Jana: *Živnostenské podnikání, obchodní a živnostenské komory za první republiky*. Slezský sborník, 94, 1996, č. 2, s. 162.

mi vyhláškami pokud jde o podpůrné pokladny a nemocenské pokladny, protože došlo k všeobecnému a povinnému sociálnímu pojištění všech osob samostatně výdělečně činných.

Definitivní zlom přinesl převrat v únoru 1948. Došlo ke zrušení obchodních a živnostenských komor a byl vytvořen Svaz československého živnostnictva, jehož orgány byly okresní a krajské sekretariáty. V nich se soustřeďovaly písemnosti rušených živnostenských společenstev. Živnostníci byli postupně likvidováni. Nová ústava (úst. zák. č. 150/1948 Sb.) výslovně preferovala tzv. společenské vlastnictví.¹² K 1. lednu 1949 byly zlikvidovány obchodní živnostenské komory a jejich agenda byla předána nově vzniklým okresním národním výborům.¹³ Svaz československého živnostnictva zanikl 31. prosince 1952 a majetek zlikvidovaných společenstev byl odevzdán státu.¹⁴ Občanský zákoník č. 40/1964 Sb. už s existencí soukromého vlastnictví prakticky nepočítal.¹⁵ V letech 1965–1989 tak právní úprava soukromého podnikání chyběla.

Po revoluci v roce 1989 a obnovení demokratického státu Česká a Slovenská Federativní Republika byla zákonná úprava živnostenského podnikání navázána jednak na zásady platné do roku 1965, jednak byla inspirována právní úpravou v sousedním Německu a Rakousku. Cestu pro individuální podnikání fyzických osob otevřel zákon č. 105/1990 Sb., o soukromém podnikání občanů, avšak základní veřejnoprávní normou upravující vztahy mezi podnikateli a státem se stal zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání.¹⁶

3. Živnostenská organizace truhlářského řemesla v Hradci Králové

Řemeslníci provozující truhlářské řemeslo byli v Hradci Králové začlenění nejprve do Cechu devatera řemesel. Samostatný cech truhlářů byl založen 13. 4. 1815¹⁷ a sdružoval 16 mistrů. Jako většina ostatních v habsburské

¹² Tamtéž, s. 10.

¹³ GRULICH, Petr: *Obchodní a živnostenská komora v Hradci Králové a její budova* (dále jen *Obchodní a živnostenská komora*). Královéhradecko, 1, 2004, s. 63.

¹⁴ SOKA HK, REJMÁNEK, Leoš – WIPLER, Jan; SVATOŇOVÁ, Stanislava – ZIMMERMANN, Petr: c. d.

¹⁵ FIALA, Josef a kol.: c. d., s. 10.

¹⁶ DĚDIČ, Jan – KŘÍŽ, Radim: *Zákon o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), text s přílohami a stručný komentář*. Zlín 1991.

¹⁷ DOUBEK, Zdeněk – REZKOVÁ, Helena: *Pohled do historie Nového Hradce Králové*. 2. vyd. Vlkov 2012, s. 43.

monarchii byl v roce 1859 zrušen a truhláři byli začleněni do nově vzniklé společenstevní organizace. Od roku 1865 zde existovala čtyři společenstva: I. živnostenský spolek obchodníků a továrníků, II. živnostenská jednota, která soustřeďovala různá řemesla, III. živnostenský spolek, kam patřily potravní živnosti, a IV. živnostenská jednota, jež zahrnovala živnosti oděvní. Všechna společenstva byla sdružena v Zemské jednotě řemeslnických a živnostenských společenstev Království českého.¹⁸ Řemeslníci dle svého oboru byli přidělováni k odborným společenstvům, nejvíce okresního či dokonce komorního rozsahu. Truhláři byli zařazeni do II. živnostenského společenstva s určením pro Hradec Králové a Pražské Předměstí. Společenstvo tvořili živnostníci jednoho řemesla či oboru, ke společenstvu tak patřily tyto živnosti: bednáři, cvokaři, fotografové, hodináři, kamnáři, kameníci, klempíři, kniháři, koláři, kominíci, kováři, malíři, nástrojáři, nožíři, pasíři, provazníci, puškaři, řemenáři, soustružníci, sedláři, sklenáři, stavitelé, tiskaři, truhláři, voskaři, zámečníci, zlatníci a zvonáři. Do jedné organizace bylo tedy sdruženo několik cechů a jejich členové přecházeli i do nového společenstva. Do II. živnostenského společenstva přešli členové rodin Lhotů a Petrofů z cechu truhlářů, Černých, Dvořáčků, Růžičků a Štolbů z cechu puškařů, hodinářů, pasířů a klempířů, Pilnáčků, Svobodů, Novotných z cechu zámečnicků, Štolbů, Černých, Jedličků a Valášků z cechu kovářů a kolářů a z cechu zedníků, tesařů a kameníků Krausové, Pokorní a Dobrkovští.¹⁹ Jedním z nových členů společenstva byl i J. Čermák, provazník, jehož rodina provozovala toto řemeslo v Hradci Králové po čtyři století.²⁰

Členové společenstva, jejichž počet byl neomezený a mohli volně do společenstva vstupovat, si zvolili výbor, který se scházel většinou jednou za měsíc. Na těchto výborových schůzích byl někdy přítomen i vládní komisař. Výbor, včetně předsedy a místopředsedy, byl volen na valné hromadě členů společenstva, která se konala jednou ročně. Zde se také konala volba poklad-

¹⁸ SOKA HK, fond II. živnostenské společenstvo Hradec Králové 1865–1928, HK – ŽS II., kniha 1, inv. č. 1.

¹⁹ SOKA HK, fond II. živnostenské společenstvo 1865–1928, HK – ŽS II., kniha 2, inv. č. 2; SOKA HK, fond Cech zedníků, tesařů a kameníků 1704–1859, HK – CZT, kniha 2, inv. č. 4; SOKA HK, fond Cech kovářů a kolářů 1574–1859 (1860), HK – CKK, kniha 2, inv. č. 5; SOKA HK, fond Cech zámečnicků 1561–1859, HK – CZ, kniha 1, inv. č., 5 kniha 2, inv. č. 6; SOKA HK, fond Cech puškařů, hodinářů, pasířů a klempířů 1775–1859, HK – CPH, kniha 1, inv. č. 1; SOKA HK, fond Cech truhlářů 1813–1855, HK – CTR, kniha 1, inv. č. 1; MLEJNEK, Čestmír: *Historie a současnost podnikání na Královéhradecku*. Žehušice 2011, s. 21–28.

²⁰ SOKA HK, fond II. živnostenské společenstvo Hradec Králové 1865–1928, HK – ŽS II., kniha 2, inv. č. 2.

níka, revizorů účtů, řešilo se hospodaření společenstva a schvaloval se rozpočet na další rok. Zpočátku mělo II. živnostenské společenstvo asi jen 30 členů. Za každý rok požadovalo společenstvo od členů příspěvek do spolkové pokladny. Mimo to získávalo společenstvo finanční prostředky na svůj chod také z poplatků za vyučenou učňů, ze zápisného nových členů a také např. z pronájmu majetku společenstva. Hotovost a cenné papíry společenstva se ukládaly do místní záložny. K povinnostem a funkcím společenstva patřila péče o učně.²¹ Společenstvo dále stanovovalo, kolik může mít mistr učňů, pomocníků a tovaryšů, a spravovalo nemocenskou pokladnu.²² Při prošetřování stížností konali členové výboru prohlídky dílen. Jednou z pravomocí společenstva bylo také vypracování návrhu živnostenského řádu. Ke kompetencím společenstva patřila i volba člena výboru do odborné školy. Společenstvo stanovovalo dobu učení a dobu na zkušenou pro učně, dobu výpovědi a upravovalo vyučovací dobu pokračovací školy, jejíž výuka se konala v týdnu ve večerních hodinách.²³

Do společenstva vstupovali živnostníci zejména z toho důvodu, že se o své členy staralo a řešilo nejrůznější otázky živnostenského charakteru. Mezi jinými vyřizovalo společenstvo žádosti o opovědi živností podaných u okresního hejtmanství, které udělovalo živnostenské koncese. Společenstvo dále vyplácelo podpory zchudlým členům a chudším také povolovalo splácet živnostenskou daň ve lhůtách, mistrům poskytovalo peněžitou náhradu. Finančně podporovalo také pokračovací školu, dávalo příspěvky vdovám po svých členech a to i na pohřby. V roce 1893 získalo II. živnostenské společenstvo spolkového lékaře pro nemocné učně a také se dohodlo s lékárnou, aby k tomuto účelu poskytovala levnější léky. Královéhradecká společenstva sestavovala společnou kandidátní listinu do obecního zastupitelstva. Od roku 1894 se II. živnostenské společenstvo stalo přispívajícím členem Městského historického a průmyslového muzea.²⁴ Na svoje náklady vysílalo společenstvo své zástupce na nejrůznější výstavy, sjezdy živnostníků a odebíralo odborné časopisy. Společenstvo se účastnilo veřejných akcí, jako byla např. Slavnost Božího těla, oslavy sv. Václava a členové se také účastnili pohřbů svých spolučlenů.

²¹ Kontrola nad tím, kteří učni jsou do společenstva přijímáni, evidence jejich učebních smluv apod.

²² Nemocenská pokladna byla nejdříve městská, od roku 1883 společná s ostatními zdejšími živnostenskými společenstvy.

²³ SOKA HK, fond II. živnostenské společenstvo Hradec Králové 1865–1928, HK – ŽS II., kniha 1, inv. č. 1.

²⁴ Dnešní Muzeum východních Čech v Hradci Králové.

V roce 1909 vzniklo reorganizací II. živnostenského společenstva Společenstvo stavebních a přidělených živností, které na předchozí navazovalo. Ve společenstvu byli nadále organizováni i ti živnostníci, kteří neměli své vlastní odborné společenstvo. Vyčleňování dle odbornosti je důležitým fenoménem ve vývoji živnostenských společenstev v první polovině 20. století.²⁵ Dne 22. prosince 1909 vznikl spolek Obchodní, živnostenská a průmyslová ústředna českých interestentů komorního obvodu libereckého v Hradci Králové. Spolku předsedal starosta města F. Ulrich.²⁶ Spolek začal v regionu nahrazovat neexistující komoru v podpoře podnikání, ve zvelebovacích, vzdělávacích a zprostředkovatelských činnostech.²⁷

Společenstvo stavebních a přidělených živností bylo nadále záštitou a ochranou řemeslníků a řešilo živnostenské problémy. V roce 1920 byli vysláni delegáti na valnou hromadu Československé živnostensko-obchodní strany středostavovské a delegáti společenstva byli i ve správní radě banky stavebních a přidělených živností. V roce 1925 se projednávala např. otázka nedělního klidu, kterou společenstvo zamítlo. Společenstvo dohlíželo na to, aby stavitelé přejímající místní stavby, zadávaly řemeslné práce taktéž místním řemeslníkům. Také zdůraznilo, že je nutné i zákonem upravit oddělené zadávání při veřejných pracích; tato úprava zákona byla navržena státní živnostenskou radou. V roce 1931 se výbor společenstva rozhodl podat rezoluci proti připravovaným zákonům směřujícím proti živnostenskému stavu.

V období 1922–1947 ze společenstva vystoupilo několik skupin členů, které vytvářely nová odborná společenstva na okresní i zemské úrovni. Okruh stavebního společenstva se zmenšoval. Od roku 1924 se tedy společenstvo snažilo o rozšíření na Velký Hradec pro zbývající řemesla. Výbor Společenstva stavebních a přidělených živností byl proti tomuto vývoji, neboť jen mizivé procento ustanovených odborných společenstev konalo svou povinnost a bylo s to plně obsáhnout veškerou agendu a zpravidla velkou teritoriální působnost, mj. takto společenstvu ubývali členové.

²⁵ SOKA HK, fond Společenstvo smíšených živností Hradec Králové 1906–1952, HK – ŽSSŽ, kniha 1, inv. č. 1.

²⁶ František Ulrich (1859–1939), advokát, poslanec a básník. Pozdější městský zastupitel od roku 1889 a od 1893 člen městské rady. Byl významným starostou města v letech 1895–1929. Od roku 1910 stál v čele Obchodní, živnostenské a průmyslové ústředny českých interestentů komorního obvodu libereckého v Hradci Králové; Divišová, Jaroslava (ed.): *Encyklopedie města Hradce Králové (N–Ž)*. Hradec Králové 2011, s. 456–457; GRULICH, Petr: *Obchodní a živnostenská komora*, s. 63.

²⁷ GRULICH, Petr: *Postátnění obchodní, živnostenské a průmyslové ústředny v Hradci Králové*. In: ŠŮLA, Jaroslav et al. (eds.): *Podnikání a podnikatelé v dějinách východních Čech: sborník příspěvků přednesených na vědecké konferenci konané v Hradci Králové ve dnech 18. a 19. září 2002*, Dissertationes historicae, 8. Hradec Králové 2002, s. 135.

V září 1938 uspořádalo Společenstvo stavebních a přidělených živností sbírku na obranu státu. V příštím roce byly nakoupeny protiplynové masky, společenstvo vypracovalo směrné ceny svých výrobků a vyhlásilo bojkot německého zboží. Policejní ředitelství v Hradci Králové předložilo společenstvu předpisy proti leteckým útokům. V důsledku kontingentace železa byla zakázána výroba z kovu a vedení záznamů o materiálech bylo povinné. Členské poplatky nebyly také s ohledem na mimořádnou dobu vybírány. Živnosti nebyly jinak utlačovány, jen se zvýšil počet různých nařízení a předpisů. Vládním nařízením č. 168/1939²⁸ byl vytvořen Ústřední svaz průmyslu, Ústřední svaz obchodu, Ústřední svaz řemesla, Ústřední svaz dopravních živností, cizineckého ruchu, filmu a peněžnictví, a zavádělo se tímto řízené hospodářství.²⁹ Vedením řízeného hospodářství byly pověřeny výše zmíněné svazy. Vládní nařízení č. 85/1940³⁰ pojednávalo o odbornění až do důsledků, kdy každý obor musí mít vlastní společenstvo s nejmenším počtem členů 60 a nejmenším politickým obvodem okresem. Společenstvo stavebních živností přispívalo na účely živnostenské organizace Okresní jednotě společenstev, Ústředně společenstev a Průmyslovému muzeu. Dávalo příspěvky na vzdělání, učňům, na rekreační tábor učňovské besídky, na odborné časopisy a na vánoční nadílky. Stejně jako během první světové války přispívalo Společenstvo stavebních živností Červenému kříži, Vdovskému fondu pro osleplé vojíny a vybíraly se zvláštní poplatky na krytí státních půjček. Valná hromada Společenstva stavebních živností v roce 1940 byla ukončena zvoláním „Vlasti zdar!“³¹ Truhláři se ze Společenstva stavebních a přidělených živností vydělili a v roce 1941 vytvořili samostatné Společenstvo truhlářů, řezbářů a soustružníků dřeva. Činnost truhlářského odboru začala již v roce 1939, kdy se několik členů staralo o utvoření nového společenstva. Jelikož vzniklo společenstvo uprostřed války, museli členové podávat žádosti mimo jiné o dodatečné přiděly dřeva a železa, obstarávali zakázky pro brannou moc a bylo nařízeno dodržování mzdových a platových nařízení. V roce 1944 se podnikání odklonilo od liberalismu s volnou soutěží k státem řízenému hospodářství ve prospěch celku. Na území Protektorátu Čechy a Morava se živnosti ve velké míře uzavíraly v důsledku uvolňování pracovních sil pro zbrojní výrobu a pro opevňovací práce. I v tomto období regulovalo společenstvo množství živností, udělovalo podpory a stíhalo fušery. Zástupci spo-

²⁸ Tamtéž.

²⁹ O přiděly surovin žádali řemeslníci prostřednictvím společenstva.

³⁰ SOKA HK, fond Společenstvo smíšených živností Hradec Králové 1906–1952, HK – ŽSSŽ, kniha 1, inv. č. 1.

³¹ Tamtéž.

lečenstva se účastnili truhlářských výstav a společenstvo odebíralo odborné časopisy. Po válce odcházelo dělnictvo do pohraničí, kde byly vyšší mzdy. Společenstvo se také zamítavě postavilo k plánovaným vzájemným dodávkám zboží se Svazem sovětských socialistických republik. V roce 1946 byla společenstvem zlikvidována kolaborantská firma a v jejích budovách bylo naplánováno zřídit učňovskou školu. Některé firmy získaly nabídku dodávek nábytku pro vnitřní zařízení vojenských a posádkových velitelství. Po válce se rozvinula spolupráce s Velkou Británií a nabíraly se pracovní síly i na Slovensku a v Rumunsku.

Po válce byly schůze společenstva obnoveny valnou hromadou v roce 1947 a výbor řešil mimo jiné organizaci osidlování pohraničí řemeslníky. Ve stejném roce byly zrušeny Zemské jednoty společenstev a zůstala jen celostátní Ústředna společenstev s jednotlivými živnostenskými společenstvy. Volby v těchto společenstvech se nesměly konat. Byl vydán zákon o dočasných omezeních v živnostenském a jiném výdělečném podnikání. Řemeslnictvo nesouhlasilo s touto organizační strukturou. Důrazně žádalo o reorganizaci Ústředny společenstev a o konání voleb do hospodářských skupin tak, aby se o nich rozhodovalo bez vnějších vlivů. Výroba se řídila dvouletým plánem.

V březnu 1948 byl vytvořen akční výbor Jednoty společenstev. Od října 1948 jednal národní podnik Československé stavební závody v Hradci Králové (dále jen ČSSZ) se Společenstvem truhlářů, řezbářů a soustružníků dřeva o možném dobrovolném zapojení jeho členů. Při eventuálním zapojení členských firem do ČSSZ by nebylo nijak zkráceno soukromé živnostenské podnikání a živnostenské listy by zůstaly vlastnictvím jednotlivců. Společenstvo se usneslo vytvořit kolektiv závodů truhlářských, které by veškerou výrobnost svých dílen nabídly ČSSZ. V roce 1948 se konal celostátní sjezd truhlářů a v Živnostenských novinách vyšel článek *Pětiletka počítá se živnostníky*.³² Avšak v tomtéž roce byl vytvořen Svaz československého živnostnictva, jehož orgány byly okresní a krajské sekretariáty a kde se soustřeďovaly písemnosti postupně rušených živnostenských společenstev. Tento svaz zanikl 31. prosince 1952 a majetek zlikvidovaných společenstev byl odevzdán státu.

4. Podíl živnostníků na obecní samosprávě města

Pevné základy územní samosprávy byly zformulovány provizorním císařským patentem v roce 1849, kdy byl vyhlášen provizorní obecní zákon. Aby obce mohla plnit všechny své funkce, vytvářela dva volené obligatorní

³² Tamtéž.

orgány: obecní výbor a obecní představenstvo. Volební právo z roku 1850 neumožňovalo volit všem, jen občanům řádně placícím daně a ženám jen v zastoupení plnomocníků, nejčastěji manželů. Voliči z řad obecních občanů byli rozděleni do tří volebních sborů. Obecní představenstvo volilo obecní výbor ze svého středu, přičemž rozhodovala absolutní většina odevzdaných hlasů.³³ Nový volební řád a obecní zřízení pro Čechy vyšel v roce 1864 a staly se základem obecního práva až do konce habsburské monarchie. Voličskou základnu tvořili občané placící ze své nemovitosti, živnosti a příjmu přímou daň. Volitelní byli pouze svéprávní občané mužského pohlaví starší 24 let, kteří měli aktivní volební právo.³⁴

V roce 1893 všechna královéhradecká společenstva sestavila společnou kandidátní listinu do obecního zastupitelstva. O rok později byli vybráni do kandidátní listiny pro III. volební sbor do obecního zastupitelstva za II. živnostenské společenstvo továrník J. Pilnáček³⁵, sklenář J. Kopp, přýmkář A. Soukup, čalouník F. Knepr, kteří byli i kandidáty pro III. kurii v říšských volbách.³⁶ Klempíř a instalatér z II. živnostenského společenstva A. Fait, byl po dlouhá léta členem obecního zastupitelstva a okresní komise v Hradci Králové a také učitelem na průmyslové škole a odborné škole živnostenské; a například truhlář L. Knypl, tajemníkem města.³⁷ Do obecního výboru kandidovali členové II. živnostenského společenstva jako významný královéhradecký výrobce hudebních nástrojů V. F. Červený,³⁸ zlatník K. Bitterlich, zednický mistr F. Černý, elektrotechnik J. Ježek, čalouník F. Knepr, sklenář J. Kopp, mistr kominický A. Pokorný, kovář A. Štolba, knihař V. Vej-

³³ LANDSMANN, Martin – POKORNÝ, Radek: *Personální obsazení samosprávných sborů města Hradce Králové od roku 1850 do roku 1942*. Královéhradecko, 1, 2004, s. 119.

³⁴ Tamtéž, s. 124–125.

³⁵ Josef Pilnáček (1853–1929), představitel třetí generace mydlářské rodiny a zakladatel firmy. Vlastní dílnu si založil v roce 1875 a továrnu dobudoval v roce 1899. Působil v řadě veřejných funkcí, např. starosta II. živnostenského společenstva, dále Záložný a náměstek starosty města. V roce 1929 byl zvolen starostou města. V meziválečném období byla továrna výrazně rozšířena, avšak po únoru 1948 znárodněna a začleněna do Československých tukových závodů Praha; MLEJNEK, Čestmír: *c. d.*, s. 25–27.

³⁶ SOKA HK, fond II. živnostenské společenstvo 1865–1928, HK – ŽS II., kniha 1, inv. č. 1; LANDSMANN, Martin – POKORNÝ, Radek: *c. d.*, s. 139–140.

³⁷ SOKA HK, fond II. živnostenské společenstvo 1865–1928, HK – ŽS II., kniha 2, inv. č. 2.

³⁸ Václav František Červený (1819–1896), vynálezce a zakladatel továrny na výrobu žesťových hudebních nástrojů. První dílnu v Hradci Králové si otevřel v roce 1842, v roce 1876 vzal za společníky své syny a název firmy změnil na V. F. Červený a synové. Byl významným představitelem rakousko-české školy. Nástroje prodával nejen v Evropě, ale také v Severní a Jižní Americe. Po roce 1948 byla firma zestátněna a začleněna do státního podniku Amati Kraslice; PAVLÍK, Jiří: *Václav František Červený. Doba, život, dílo*. Praha 2006.

vodský a další. Členové výboru a předsedové společenstva bývali také členy obecního představenstva, např. architekt V. Weinhengst³⁹ nebo dokonce i starosty města jako továrník J. Pilnáček. Živnostníci, kteří byli členy společenstva, byli voleni do II. a III. volebního sboru obecního zastupitelstva.⁴⁰

Po vzniku samostatné Československé republiky bylo obecní zřízení upraveno novelou z února 1919, která nadále rozlišovala obecní zastupitelstvo (bývalý výbor) a obecní radu (bývalé představenstvo) volené na dobu čtyř let. Volební právo bylo všeobecné, tajné, rovné a přímé. V roce 1933 došlo ke změně volebního řádu – obecní zastupitelstvo bylo voleno na šest let a volba starosty musela být potvrzena zemským úřadem.⁴¹

Volby se konaly na základě kandidátních listin. Tyto listiny již nesestavovala společenstva, ale jednotlivé volební skupiny (strany). Živnostníci kandidovali jak za Československou živnostensko-obchodnickou stranu středostavovskou, tak za Československou sociální demokracii, Československou národní demokracii nebo Československou stranu lidovou. V období 1919–1942 byli zvoleni do obecního zastupitelstva např. choť truhláře M. Dvořáková, klempíř a instalatér A. Fait, ředitel živnostenské záložny L. Hruška, elektrotechnik J. Ježek, který byl i členem městské rady, továrník J. Pilnáček ml., knihkupec J. V. Tolman.⁴² Náměstky starosty byli svrškař J. Beneš a čalouník J. Thoř, starostou nejdříve advokát F. Ulrich a po něm továrník J. Pilnáček V. B.⁴³

5. Členství živnostníků ve spolcích

Spolková činnost je považována za jeden z nejvýznamnějších znaků měšťanské kultury 19. století a jeden z hlavních indikátorů přechodu od stavovské

³⁹ Viktor Weinhengst (1855–1903), architekt a stavitel. Byl členem městského zastupitelstva, od roku 1895 členem městské rady a od 1899 náměstkem starosty Františka Ulricha. Vyprojektoval přestavbu dnešní budovy královéhradeckého Klicperova divadla. V roce 1893 vyprojektoval také Grand-hotel Josefa Fränkla. V letech 1899–1901 byla podle jeho návrhu postavena budova kláštera Kongregace Školských sester de Notre Dame. Následovala realizace návrhu budovy Nového Borromea na Orlickém nábřeží v letech 1900–1902; Divišová, Jaroslava (ed.): *c. d.*, s. 711.

⁴⁰ Tamtéž; LANDSMANN, Martin – POKORNÝ, Radek: *c. d.*, s. 120–172.

⁴¹ LANDSMANN, Martin – POKORNÝ, Radek: *c. d.*, s. 151–152.

⁴² Jiří Vladimír Tolman (1878–1937), regionální historik a knihkupec. Byl jednatelem a starostou Sokola, jednatelem Živnostensko-čtenářské jednoty, předsedou Jednoty divadelních ochotníků Klicpera a starostou Záložny; Divišová, Jaroslava (ed.): *c. d.*, s. 645.

⁴³ Tamtéž, s. 152–161.

k občanské společnosti.⁴⁴ Stejně jako jinde se i v Hradci Králové na založení a vedení některých spolků podíleli významnou mírou právě živnostníci.

Například podnět k založení Jednoty střelců v Hradci Králové dal A. Svoboda, člen Jednoty českých střelců v Praze, provizorním starostou se stal obchodník A. Dvořáček a jednatelem obchodník F. Svoboda. V prvním roce své existence měla Jednota 36 členů, převážně obchodníků a živnostníků. Od roku 1889 byl starostou F. Dvořáček, jednatelem K. Russ a J. Souček. Od roku 1896 byl starostou bankovní úředník A. Procházka a po něm architekt V. Weinhengst. K zániku Jednoty došlo před první světovou válkou.⁴⁵ V roce 1865 vyzval k založení tělovýchovné organizace Sokola v Hradci Králové A. Preittenberg a prvním starostou byl továrník V. F. Červený.⁴⁶ Ve výboru družstva pro stavbu sokolovny byl i továrník J. Pilnáček z II. živnostenského společenstva.⁴⁷ Spolky, jako byly Besedy, vznikaly jako projev národního uvědomění v průběhu třetí čtvrtiny 19. století ve většině českých měst. Jejich cílem bylo šířit vzdělání a zábavu a poskytnout silicímu českému měšťanstvu možnost výměny názorů a přátelského posezení v ryze českém prostředí. Založení Besedy v Hradci Králové komplikovala existence německého Kasina, které poskytovalo množství kulturních podnětů i české buržoazii. Podnět k založení samostatného českého spolku v roce 1872 vyšel z prostředí královéhradeckých podnikatelů – továrníka V. F. Červeného a právníka F. Srdínka, který byl i jejím prvním starostou, dále obchodníků J. A. Komárka, J. Lorence, O. Franty, V. Máhrla, řezníka V. Ponce. Beseda měla stanovené poměrně vysoké zápisné, které se stalo jedním z determinujících činitelů sociálního složení členské základny. Mezi členy výboru Besedy patřil knihtiskař a knihkupec L. J. Pospíšil⁴⁸ a advokát F. Ulrich, jednatelem byl B. Tolman a předsedou spolku J. V. Tolman, ke členům spolku patřil továrník J. Pilnáček, továrník K. Skuherský,⁴⁹ truhlář B. Červený, dvorní to-

⁴⁴ FASORA, Lukáš: *Svobodný občan ve svobodné obci? Občanské elity a obecní samospráva města Brna 1851–1914*. Země a kultura ve střední Evropě, sv. 6. Brno 2007, s. 105.

⁴⁵ SOKA HK, fond Jednota českých střelců HK (1888)1889–1903, HK – JČS, kniha 2, inv. č. 2; SOKA HK, LENDEROVÁ, Milena – HARTMAN, Josef: *Spolky, společenské organizace a družstva v okrese Hradec Králové – Spolky sportovní, branné, tělovýchovné 1825–1966*. Skupinový inventář, inv. č. 631–699. Hradec Králové 1988.

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ SOKA HK, fond Tělocvičná jednota Sokol HK 1866–1952(1953), HK – SKL, kniha 1, inv. č. 1.

⁴⁸ Ladislav Jan Pospíšil (1848–1893), také nakladatel a prozaik. V letech 1880–1893 člen městského zastupitelstva, od 1884 členem městské rady a od 1885 náměstek starosty H. V. Lhotského; DIVIŠOVÁ, Jaroslava (ed.): *c. d.*, s. 466.

⁴⁹ Karel Skuherský, c. a. k. dvorní dodavatel, jehož firma na výrobu nábytku, tmelu a tabulového skla existovala již od roku 1859 a patřila k největším truhlářským podnikům v Hradci Králové.

várníci A. a J. Petrofovi,⁵⁰ dále zlatník K. Bitterlich, stavitel A. Dobrkovský, mydlář J. Jelínek a fotograf J. Russ a většina dalších měšťanů, obchodníků a podnikatelů, ale také řídících učitelů a profesorů.⁵¹ Spolek jednu dobu sídlil v domě architekta V. Weinhengsta.⁵² U vzniku Živnostensko-čtenářské jednoty stáli známí královéhradečtí agitátoři typu V. F. Červeného, K. Štefana, Č. Malého a dalších, kteří v podstatě nechyběli u žádného českého podniku. Cílem bylo šíření osvěty, znalostí o průmyslu a kultury, a její členové, mezi nimiž nechyběl žádný živnostník, se prosadili v životě města.⁵³ Někteří živnostníci byli i členy divadelního spolku Klicpera⁵⁴ a šachového spolku⁵⁵.

6. Podnikání v první polovině 20. století na příkladu truhlářské rodiny Pecků

Jedním z členů královéhradeckého Společenstva stavebních a přidělených živností byl truhlář Antonín Pecka (*13. 3. 1870, †29. 3. 1939; obr. 1). Narodil se v Tatouňovicích u Čakova v okrese Benešov a jeho rodiče byli zřejmě zemědělci. Vyučit se odešel do Prahy, kde získal výuční a tovaryšský list, a stal se truhlářským mistrem. V Praze se také seznámil se svou budoucí manželkou Barborou Šlosarovou (*18. 9. 1874, †27. 3. 1957), když tam byla ve službě. Barbora se narodila v Záluží u Hořovic a pocházela stejně jako Antonín ze

⁵⁰ Antonín Petrof (1839–1915), zakladatel světoznámé továrny na klavíry a piana. Klavíry začal vyrábět v roce 1864 a v roce 1874 vybudoval moderní továrnu. Sortiment rozšířil o pianina a harmonia a v roce 1908 přizval do vedení firmy syny Jana a Antonína. V roce 1928 pracovalo v továrně 355 zaměstnanců, kteří vyrobili 2300 nástrojů. Nástroje firmy Petrof získaly mnohá ocenění na mezinárodních výstavách. V letech 1949–1950 byla firma začleněna do národního podniku Továrny na piana a varhany. Po transformaci a privatizaci na počátku devadesátých let 20. stol. je firma opět v rukou rodiny Petrofů; AMORTOVÁ, Kateřina: *Petrof – význam rodinné tradice pro rozvoj výroby klavírů v Čechách*. Pardubice 2009 (nepublikovaná bakalářská diplomová práce).

⁵¹ SOKA HK, fond Beseda HK (1867) 1872–1930, HK – Bes., kniha 15, inv. č. 15.

⁵² SOKA HK, LENDEROVÁ, Milena – HARTMAN, Josef: *Spolky, společenské organizace a družstva v okrese Hradec Králové – Politické strany a kluby, zájmové organizace při politických stranách, náboženské spolky (1867)1872–1950*. Skupinový inventář, inv. č. 784–848. Hradec Králové 1988.

⁵³ SOKA, HK, LENDEROVÁ, Milena – HARTMAN, Josef: *Spolky, společenské organizace a družstva v okrese Hradec Králové – Čtenářské, vzdělávací, osvětové a zábavní spolky a organizace, okrašlovací spolky 1844–1972(1984)*. Skupinový inventář, inv. č. 896–945. Hradec Králové 1988.

⁵⁴ SOKA HK, fond Jednota divadelních ochotníků „Klicpera“ 1869–1959, HK – Klicpera, karton 5, inv. č. 23.

⁵⁵ SOKA HK, fond Spolek šachistů HK 1879–1887, HK – SŠ, kniha 1, inv. č. 1.

zemědělské rodiny. Vzali se ještě v Praze a v roce 1900 se jim na Královských Vinohradech narodil jediný syn Jan. Následně se Antonín ve svém podnikání osamostatnil a v roce 1901 přeložil svou dílnu do Barbořina rodného Záluží. Krátce poté se rodina přestěhovala do Hradce Králové, kde byl Antonín od roku 1905 zaměstnán jako mistr u továrníka Karla Skuherského. Později se opět osamostatnil a kolem roku 1909 si zařídil vlastní dílnu ve sklepech domu pana Kutílka, kde později zaměstnával asi devět dělníků.⁵⁶

Ambicióznímu začínajícímu a chudému živnostníkovi bez vlastního domu, kterým Antonín byl, stačilo investovat do vybavení dílny a na hotovosti mít pár zlatých. Mohl si také vypomáhat přebíráním práce od již zavedených mistrů, tzv. práci domů.⁵⁷ Ženy byly v této době svázány s živnostenskou domácností, a tak Barbora po svatbě pomáhala svému manželovi v podnikání. V první řadě se starala o domácnost, jídlo, bydlení, spaní, o čistotu, pořádek a také o dělníky. Vařila jim polévky, obstarávala dopravu jídla do dílny, protože rodina nebydlela v místě podnikání. Většinou tato péče zahrnovala i výchovu učňů a případně i zemědělskou nebo jinou vedlejší činnost.⁵⁸ Učňové a řádní zaměstnanci v místě Antonínovy živnosti nebydleli, i když jinde bývali zaměstnanci ubytováni přímo v dílnách, na půdách nebo v komorách.⁵⁹ Dílna v domě pana Kutílka však byla zakázána živnostenským inspektorem, což donutilo Antonína k tomu, aby hledal pro své podnikání nové prostory.

Na jaře roku 1911 tak ve spolupráci se Spolkem pro zvýšení lidového blahobytu v Hradci Králové postavil dílnu a skladiště na tehdejší Kydlinovské ulici⁶⁰ č. p. 518 a zároveň tak získal certifikát pro dosažení osvobození od daně.⁶¹ Zde vyráběl veškerá nábytková zařízení, parketové podlahy, řadil obchodní místnosti a prováděl stavební truhlářské práce. Dá se říci, že se podnik dobře rozvíjel a to až do začátku první světové války. Její vyhlášení bylo v Hradci Králové oznámeno 31. července 1914 a následovalo oznámení

⁵⁶ Archiv rodiny Pecků.

⁵⁷ MACHAČOVÁ, Jana – MATĚJČEK, Jiří: *Nástin sociálního vývoje českých zemí 1781–1914*. 2. vyd. Praha 2010, s. 248.

⁵⁸ LUFT, Robert: *Zur Verweiblichung der Schneidergewerbe in Prag um 1900. Strukturwandel und Geschlechterrollen im Handwerk*. In: PEŠEK, Jiří – LEDVINKA, Václav (eds.): *Žena v dějinách Prahy*. Documenta Pragensia, 13. Praha 1996, s. 263–290.

⁵⁹ GERŠLOVÁ, Jana: *Průmysl a výrobní řemesla v meziválečném Československu ve světle racionalizace a jejich ekonomických a sociálních důsledcích* (dále jen *Průmysl a výrobní řemesla*). Studie Národohospodářského ústavu Jana Hlávky, 7. Praha 2003, s. 60.

⁶⁰ Dnes ulice Wonkova.

⁶¹ Archiv rodiny Pecků.

o částečné mobilizaci mužů do 37 let.⁶² Kromě několika товариšů narukoval v roce 1916 i sám Antonín a výroba musela být přerušena. Jako střelec sloužil v rakousko-uherské armádě v Itálii. Samostatný československý stát byl v Praze vyhlášen 28. října 1918 a o den později v Hradci Králové.⁶³ Antonín se vrátil do Hradce Králové během roku 1919 a truhlářskou výrobu obnovil. Strojovna byla doplněna dalšími potřebnými stroji v roce 1922. V té době zaměstnával Antonín již 20 dělníků a pronajal si sklad nábytku na Čelakovského ulici č. p. 609, kam se přestěhoval i s rodinou z dřívějšího bydliště.

V nejmenších podnicích pracoval majitel, případně členové rodiny s minimálním počtem jiných lidí, a tyto podniky neměly velkou stabilitu. I Antonín se staral o živnost sám s rodinnými příslušníky. Pracoval v dílně s několika zaměstnanci a vyučoval tovaryše (obr. 2), jednal s dodavateli i se zákazníky, vedl účetnictví a vymýšlel nové výrobky. Později se začala projevovat pokročilejší organizace, dělba práce, používala se technika a pokročilé technologie. Objem zisku z drobného a středního podnikání byl střídmostější a ambice podnikatelů se omezovaly na regionální trh.⁶⁴ Antonín byl ve svém podnikání úspěšný a jeho firma patřila již k větším řemeslným dílnám, které zaměstnávaly pět až 100 zaměstnanců a kde bylo možno uplatnit i finanční prostředky jako kapitál. Inzeráty o jeho firmě se objevují v adresářích města, v nejrůznějším denním tisku (obr. 3) a mezi obyvateli byl dobře znám. V případě malého a středního podnikání byla ruční práce nezastupitelnou složkou a zdůrazňovala tak originalitu výrobků, kde se projevovala nápaditost a osobní zručnost výrobce. To bylo velkým přínosem pro menší živnostníky i v dřevařském průmyslu, včetně výroby nábytku, oproti sériovosti výrobků a potlačení jejich individuality při velkovýrobě.⁶⁵

Antonín byl jako podnikatel v rámci města všeobecně znám a dostával se i do nejrůznějších veřejných funkcí. Jednou z nich bylo v letech 1924–1934 předsednictví ve výboru Společenstva stavebních a přidělených živností. Na předsednictví rezignoval ze zdravotních důvodů, byl však zvolen čestným starostou. V souvislosti s touto funkcí se účastnil valných hromad Jednoty živnostenských společenstev v Praze, zastupoval společenstvo při pořádání krajské výstavy v Hradci Králové a podílel se na přípravných pracích. Pokud víme, byl také členem Spolku pro zvýšení lidového blahobytu, avšak v komunální politice se neangažoval.

⁶² DOUBEK, Zdeněk – REZKOVÁ, Helena: *c. d.*, s. 77–84.

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ GERŠLOVÁ, Jana: *Dějiny moderního podnikání*. Příbram 2012, s. 61.

⁶⁵ GERŠLOVÁ, Jana: *Průmysl a výrobní řemesla*, s. 7.

Antonín a jeho rodina patřila ke středním vrstvám společnosti. Tito lidé měli střední příjmy a nacházeli se na střední úrovni moci, jejich způsob života a vzory chování, které vyplynuly především z jejich ekonomické pozice. Příslušníci těchto vrstev museli pracovat, aby se uživil, vydělávali kvalifikovanou prací, která jim umožňovala i spořit, a k tomu potřebovali vzdělání nebo vyučení v oboru.⁶⁶ Rodinné podnikání mělo vždy vliv na rodinný život podnikatele a rodinných příslušníků. Firma ovlivňovala nejen krátkodobá rozhodování rodiny, ale také dlouhodobá (např. studium nebo sňatek). Firemní problémy se okamžitě objevily i v rodině. Firma byla neustálým tématem rozhovorů i ve volném čase, ale také stmelovacím prvkem. Jedním z rysů rodinného podnikání jsou nejasné definice vztahů – emocionálních rodinných a firemních, kterým bylo často vše podřízeno. Bylo nutné neustále vysvětlovat, zda komunikace probíhá na úrovni rodiny nebo firmy (např. otec se synem nebo podnikatel se svým nástupcem).⁶⁷

Co se týče vzdělání potomků živnostníků, mělo podle „starých“ řemeslníků sloužit jen praktickým účelům a obživě, předávání vlastních řemeslných znalostí a také cesty „na zkušenou“, někdy i do zahraničí, ne z knih. Obecné vzdělání bylo nežádoucí, protože bylo neužitečné a ubíralo dětem chudých řemeslníků čas, který mohly věnovat práci.⁶⁸ Janovi, jako synovi dobře prosperujícího živnostníka žijícího na přelomu 19. a 20. století, se dostalo již kvalitnějšího vzdělání. Po základním vzdělání studoval na chlapeckém reálném gymnáziu, po jeho ukončení nastoupil dokonce na stavební fakultu Vysokého učení technického v Praze. Střední vrstvy obyvatelstva měly zájem o budoucnost svých dětí a praktické učení v profesi. V živnostenských rodinách muselo být z prestižních důvodů komu odkázat živnost – šlo o udržení sociálního statusu rodiny.⁶⁹

Rodina Pecků bydlela stále v podnájmu v Čelakovského ulici a pro svého syna zamýšlel Antonín postavit vlastní dům na pozemku v Kydlinovské ulici, kde již stála dílna.⁷⁰ Nakonec se otec Antonín zachoval jako patriarchální autorita a syna Jana z vysokého učení v Praze odvolal, aby se v jeho firmě učil řemeslu a posléze převzal celý podnik. Jan (*22. 10. 1900, †26. 5. 1971; obr. 4) se u svého otce vyučil a složil i mistrovské zkoušky. Poté začal s vyři-

⁶⁶ MACHAČOVÁ, Jana – MATĚJČEK, Jiří: *c. d.*, s. 213.

⁶⁷ GERŠLOVÁ, Jana: *Dějiny moderního podnikání*, s. 77.

⁶⁸ MATĚJČEK, Jiří: *Živnostník – příklad Antonína Vodsedálka, Jana Vognara, Aloise Beera a Václava Medka*. In: FASORA, Lukáš – HANUŠ, Jiří – MALÍŘ, Jiří (eds.): *Člověk na Moravě 19. století*. 2. vyd. Brno 2008, s. 383.

⁶⁹ MACHAČOVÁ, Jana – MATĚJČEK, Jiří: *c. d.*, s. 117–118.

⁷⁰ Stavba jednopatrového domu byla totiž podmínkou stavebního povolení pro truhlářskou dílnu z roku 1911.

zováním stavebního povolení a stavbou domu. Stavba byla dokončena v roce 1932, kdy se Jan oženil s Helenou Bulíčkovou (*24. 10. 1904, †18. 9. 1981), dcerou řídícího učitele, který byl členem královéhradeckého spolku Beseda.⁷¹ Její matka byla v domácnosti a sama Helena byla v té době kvalifikovanou úřednicí ve Východočeských elektrárnách. Po svatbě se nastěhovali do nově postaveného domu v místě živnosti. V roce 1936 se jim narodila první dcera Helena (*17. 2. 1936). Rodina Pecků měla tedy svůj vlastní dům, do kterého byla přestěhována i kancelář firmy s prodejnou nábytku (obr. 5). Janovi rodiče se do něj už nepřestěhovali a bydleli nadále v původním nájemním bytě.

Antonín řídil podnik až do své smrti v roce 1939. Poté se Barbora přistěhovala z podnájmu do synova domu, kde nadále pomáhala v domácnosti i živnosti. V roce 1940 získal Jan živnostenský list (obr. 7) a převzal vedení firmy s asi 10 zaměstnanci. Podnik se dobře rozvíjel a byl v provozu i během druhé světové války, neboť v roce 1942 byla provedena nástavba truhlářské provozovny. Ve výrobě pokračoval Jan podobně jako otec a vyráběl tak oblíbené parkety a rozličný kancelářský i bytový ohýbaný nábytek. V tomto roce se narodila druhá dcera Vladimíra (*19. 6. 1942). Na rozdíl od Barbory měla Helena, manželka podnikatele druhé generace, vlastní zaměstnání, ale také právní podíl ve firmě svého manžela, jenž jí při zápisu firmy do obchodního rejstříku v roce 1943 udělil prokuru⁷². Mimo jiné byla Helena členkou Sokola a angažovala se v Červeném kříži, hlavně na repatriačních akcích po druhé světové válce. Byla také členkou strany sociálně demokratické jako její manžel.

Podobně jako jeho otec se i Jan snažil udržet dobré postavení rodiny a podílel se na veřejných funkcích ve městě, kde si ho vážili. Po převzetí živnosti se stal členem Společenstva stavebních a přidělených živností a od počátku usiloval spolu s několika kolegy o vytvoření samostatného společenstva truhlářů, jež bylo ustanoveno na konci roku 1941 jako Společenstvo truhlářů, řezbářů a soustružníků dřeva.⁷³ V roce 1943 byl zvolen do společenstevního výboru jako revisor účtů. V letech 1945–1949 byl předsedou výboru, kde musely být na příkaz Jednoty společenstev od roku 1945 zastoupeny všechny politické strany. Jan zastupoval Československou stranu sociálně demokratickou. V dubnu 1948 byl vytvořen nový akční výbor, jemuž Jan i nadále předsedal a to až do zániku samotného společenstva. Jan byl členem i dalších

⁷¹ SOKa HK, fond Beseda HK (1867)1872–1930, HK – Bes., kniha 16, inv. č. 16.

⁷² Plnou moc k úkonům jménem firmy; Státní oblastní archiv Zámorsk (dále jen SOA Zámorsk), fond Krajský soud Hradec Králové, kart. 2032, f. 1–14.

⁷³ SOKa HK, fond Společenstvo truhlářů, řezbářů a soustružníků dřeva Hradec Králové 1939–1952, HK – ŽSTŘ, kniha 1, inv. č. 1.

organizací, např. Střeleckého spolku (sportovní střelby trénoval například i ve své dílně), Spolku alpinistů a Klubu českých turistů. Na komunální politice se kromě členství v Československé straně sociálně demokratické dále nepodílel.

Po druhé světové válce už neměl systém živnostenského podnikání z období tržní ekonomiky prostor k existenci. V důsledku převzetí moci komunisty a nové státní ideologie bylo samostatné podnikání potlačováno. Už v říjnu 1948 jednalo Společenstvo truhlářů, řezbářů a soustružníků dřeva s národním podnikem ČSSZ o „dobrovolném“ zapojení ostatních truhlářských závodů, přičemž by „nebylo nikterak zkráceno soukromé živnostenské podnikání a živnostenské listy by zůstaly ve vlastnictví jednotlivců“.⁷⁴ Těmto tendencím podporovaným státem nemohli drobní živnostníci dlouho odolávat. Aby Jan nepřišel o svůj majetek, tak se v roce 1950 trvale vzdal provozování své živnosti a se svým závodem vstoupil do národního podniku ČSSZ.⁷⁵ Zároveň musel navzdory lživým slibům odhlásit i samostatné provozování živnosti. Firma byla vymazána z obchodního rejstříku,⁷⁶ i když se snažil, aby k tomuto nikdy nedošlo. Manželka Helena začala pracovat jako dělnice v blízkém podniku Vertex.

Politická situace a to, že se měl vzdát svého podniku, byla pro Jana stresující a tyto skutečnosti se probíraly i v rodinném kruhu. Přestože usiloval o odkoupení truhlářské dílny družstvem, byla mu nakonec v roce 1960 zabavena a to včetně domu, ve kterém bydlela celá rodina.⁷⁷ K zabavení majetku došlo na rozdíl od jiných živnostníků poměrně později, neboť Jan do tohoto roku splácel hypotéku na dům. Z dílny se stala městská truhlárna, která přešla z výroby kvalitního nábytku k stavebnímu truhlářství pro potřeby města, a dům připadl Bytovému podniku Hradec Králové. Rodina bydlela nadále v prvním patře domu, avšak byli nuceni platit nájem. Šedesátiletý Jan potom vystřídal několik zaměstnání, včetně civilní služby na Vojenské lékařské akademii v Hradci Králové, kde byl správcem budov. Jan a Helena se nikdy nesmířili s odebráním majetku, který nabyli tvrdou prací po dvě generace, s bydlením ve vlastním domě jako podnájemníci, se sledováním vlastní firmy, jak v ní hospodaří cizí lidé, a s vykonáváním podřadných prací až do důchodu.

⁷⁴ SOKa HK, fond Společenstvo truhlářů, řezbářů a soustružníků dřeva Hradec Králové 1939–1952, HK – ŽSTŘ, kniha 1, inv. č. 1.

⁷⁵ SOA Zámorsk, fond Krajský soud Hradec Králové, kart. 2032, f. 1–14.

⁷⁶ Živnostenský řád byl definitivně zrušen zákonem č. 65/1965 Sb., zákoníkem práce.

⁷⁷ Dům měl totiž s dílnou společné číslo popisné. Jinak by zřejmě k zabavení domu nedošlo.

Navzdory nepříznivé politické situaci se rodiče snažili zajistit oběma dcerám kvalitní vzdělání, i když po zabavení majetku měla rodina velké finanční problémy. Starší dcera Helena absolvovala Jedenáctiletou střední školu J. K. Tyla v Hradci Králové a mladší Vladimíra pěstitelský obor na Střední zemědělské technické škole v Poděbradech. Helena se vdala v roce 1959 za Jana Vostrovského (*2. 4. 1936, †19. 5. 2004), který pocházel z Jaroměře. Krátce po svatbě Helena ještě absolvovala Střední průmyslovou školu chemickou v Přerově ukončenou maturitní zkouškou. Jan Vostrovský absolvoval Vojenskou technickou akademii Antonína Zápotockého v Brně a získal titul inženýra v oboru elektronika. Mladší sestra se vdala v roce 1964 za Josefa Červinku (*4. 12. 1934). Oba byli absolventi pěstitelských oborů a pracovali ve státních zemědělských podnicích na Královéhradecku. Helena se s manželem v roce 1960 přestěhovala do Olomouce a následně roku 1967 do Litovle, kde byli oba zaměstnaní v národním podniku Tesla. Vladimíra s manželem bydleli nadále v podnájmu v královéhradeckém domě, stejně jako až do své smrti oba její rodiče Jan a Helena.

Sametová revoluce na podzim roku 1989 vedla k pádu komunistického režimu a 23. dubna 1990 vznikl opět demokratický stát Česká a Slovenská Federativní Republika. Pravidla živnostenského podnikání, která byla zrušena v roce 1965, byla obnovena roku 1991 zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání.⁷⁸ Helena se s manželem Janem vrátili zpět do Hradce Králové na přelomu let 1990–1991. Obě dcery Jana Pecky, Helena a Vladimíra, ihned žádaly stát o navrácení majetku. Jelikož truhlářská dílna byla nepřetržitě v provozu a vybavena některými potřebnými stroji,⁷⁹ rozhodly se truhlářskou živnost obnovit. Manžel prvorozené dcery Heleny, Jan Vostrovský, nejprve absolvoval vyučení truhlářem na Středním odborném učilišti⁸⁰ v Hradci Králové. Obstaral si živnostenský list a po rekonstrukci v červnu 1991 se ujal vedení firmy se čtyřmi zaměstnanci. Firma pod názvem Truhlářství Pecka začala opět vyrábět stavební sortiment a vnitřní vybavení. Mladší sestra Vladimíra si taktéž obstarala živnostenský list a vedla v přízemí domu opět obchod s nábytkem a bytovými doplňky. Helena vypomáhala dle potřeby v obchodě a pro truhlářství zajišťovala částečnou administrativu. Elán a seberealizace živnostníků po léta utlačovaná, uvolnila obrovskou vlnu tvůrčích nápadů, snahu vymanit se ze zaběhlých a zastaralých zvyklostí. Poptávka běžných občanů po nových produktech převyšovala nabídku a řemeslníci

⁷⁸ DĚDIČ, Jan – KŘÍŽ, Radim: c. d.

⁷⁹ Stroje, které pořídili jejich předci, museli ovšem odkoupit zpět, přičemž některé už tam ani nebyly.

⁸⁰ Dnes Střední škola služeb, obchodu a gastronomie Hradec Králové.

měli „tučná“ léta. Truhlářské řemeslo tak bylo nakonec obnoveno v třetí generaci podnikatelské rodiny Pecků. I po tak dlouhé době, kdy bylo rodinné podnikání přerušeno, si spousta obyvatel Hradce Králové na Antonína a Jana Pecku vzpomněli a někteří z nich měli doma dokonce ještě nábytek jimi vyrobený. Firma si totiž za dobu své existence získala dobré jméno a ve městě patřila k nejžádanějším v oboru.⁸¹

V následujícím roce 1992 se do rodinného podnikání zapojil i Helenin syn Milan Vostrovský (*10. 9. 1964) a Vladimířina dcera Radka Červinková (*4. 11. 1966). Oba měli později firmu převzít. V tu dobu žila firmou celá velká rodina, nehledě na čas, který jí věnovali, a také se konaly pravidelné porady. Radka vystudovala Gymnázium Boženy Němcové v Hradci Králové a Technickou univerzitu v Liberci, ale nakonec se do firmy nezapojila. Milan vystudoval Střední průmyslovou školu strojnickou v Uničově, a proto pracoval ve firmě nejprve jako dělník. Ihned však nastoupil na Střední odborné učiliště⁸² v Hradci Králové, aby se truhlářskému řemeslu vyučil. Získal živnostenský list a 1. září 1995 převzal vedení firmy. Rodinná tradice se tak přenesla až do čtvrté a zároveň poslední generace. V devadesátých letech 20. století se výrazně odlišovala sociální forma drobného podnikání. Po převzetí vedení firmy se už Milanův otec Jan a ani jeho žena Lenka na podnikání nepodíleli. To bylo sice nedílnou součástí rodinného života, ale jednotliví členové měli svá zaměstnání, což se projevovalo osamocením osobnosti podnikatele ve firmě. Čím dál více začala do podnikání prorůstat také korupce a doby, kdy ústně dojednaná zakázka platila, vystřídalo prostředí, kdy ani dobře napsaná smlouva nezajišťovala uhrazení dobře odvedené práce. Vladimíra ukončila živnost v roce 2004 a obchod s bytovými doplňky dále jen pronajímala. Administrativa živnosti se stávala složitější a podnikání vyžadovalo celodenní přítomnost podnikatele ve firmě. Když začaly negativní vlivy samostatného podnikání převyšovat výhody, Milan se nakonec rozhodl podnikání ukončit k 31. prosinci 2007 a v truhlářském řemesle pokračovat již mimo Hradec Králové jako kvalifikovaný zaměstnanec.

7. Závěr

Vznik živnostenských společenstev byl nutný vzhledem k ekonomické situaci uvnitř cechů, které nepřipouštěly žádnou konkurenci. Společenstva na cechovní organizaci řemeslníků úspěšně navázala, zejména v oblasti péče

⁸¹ Hradecké noviny, 13. 12. 1993, č. 289/2.

⁸² Dnes Střední škola služeb, obchodu a gastronomie Hradec Králové.

o členstvo. Členové cechů a osoby v jejich čele plynule přecházeli do nově vzniklých společenstev. Členové společenstev a hlavně členové výborů se často podíleli na dění ve městě. Kandidovali do obecního výboru a někteří se stali i členy obecního představenstva a starosty města. Členové živnostenských společenstev kandidovali zejména do II. a III. volebního sboru a patřili ke středně majetným vrstvám ve městě. Nejúspěšnější živnostníci se svou daňovou poplatností podle voličských seznamů přibližovali skupině velkopodnikatelů. Významná část živnostníků a drobných obchodníků se na přelomu 19.–20. století dostávala do oblasti ohrožené vyřazením z městského sboru voličů.⁸³ Živnostníci mezi sebou soutěžili nejen na poli hospodářském. Jednou z možností, jak zvýšit a zdůraznit své postavení ve městě, bylo členství v nějakém spolku. V Hradci Králové tak živnostníci převážně vstupovali jednak do spolků sportovního rázu, jako byl Sokol, Spolek alpinistů, Jednota českých střelců a Spolek šachistů, a také do vlastenecké Besedy nebo Živnostensko-čtenářské jednoty. Nebylo výjimkou, že jeden živnostník byl členem až několika spolků. Někteří se angažovali ve spolkových výborech a zároveň byli členy výboru živnostenského společenstva.

Částečně se podařilo nastínit podnikatelskou situaci a společenský život rodiny Pecků. Můžeme zde sledovat jednak generační návaznost v profesi a sociální mobilitu. Antonín jako představitel první generace byl nejprve tovaryšem, truhlářským mistrem a nakonec založil vlastní živnost. Zde můžeme pozorovat největší posun ve společenském postavení. Antonínův syn Jan se již narodil do rodiny, kterou můžeme zařadit do střední vrstvy společnosti. Během druhé generace, kterou představuje, se podnikání rozvinulo do střední úrovně. Podnikatelské aktivity rodiny byly přerušeny zrušením živnostenského zákona v roce 1965. Po sametové revoluci se třetí generaci, kterou představují Janovy dcery, Helena a Vladimíra, a Helenin manžel, podařilo živnost obnovit. Truhlářská dílna patřila však spíše k malým podnikům. Rodinná podnikatelská tradice byla ukončena ve čtvrté generaci, kterou představuje Helenin syn Milan. Na konci 20. století můžeme pozorovat podobné trendy v předávání živnosti jako na jeho začátku. Živnostníci všech generací dávali důraz na vzdělání svých dětí a na reprezentativnost rodiny ve společnosti. Jako většina úspěšných živnostníků zastupovali některé veřejné funkce – měli důležité postavení v rámci svých společenstev a byli členy obecních spolků, avšak na rozdíl od jiných podnikatelů se Peckové přímo neúčastnili komunální politiky.

---

⁸³ FASORA, Lukáš: *c. d.*, s. 49.

RESUMÉ

POSTAVENÍ DROBNÝCH PODNIKATELŮ V LETECH 1909–2007 V HRADCI KRÁLOVÉ NA PŘÍKLADU TRUHLÁŘSKÉ RODINY PECKŮ

Vznik živnostenských společenstev v roce 1860 byl nutný vzhledem k ekonomické situaci uvnitř cechů. Společenstva úspěšně navázala na cechovní organizaci řemeslníků. Truhláři byli v Hradci Králové nejprve začleněni do II. živnostenského společenstva, jeho rozdělením vzniklo Společenstvo stavebních a přidělených živností a nakonec bylo vytvořeno samostatné Společenstvo truhlářů, řezbářů a soustružníků dřeva. Členové společenstevních výborů i řadoví členové měli určitý podíl na dění ve městě. Věnovali se komunální politice a kandidovali do obecního výboru. Živnostníci mezi sebou soutěžili nejen na poli hospodářském, ale i sociálním. Jednou z možností, jak zvýšit a zdůraznit své postavení ve městě, bylo členství v nějakém spolku. Částečně se podařilo nastinit charakter podnikání a společenský život truhlářské rodiny Pecků. Můžeme zde sledovat generační návaznost v profesi, ale také sociální mobilitu, jejíž největší posun lze pozorovat v první generaci, kterou představuje zakladatel živnosti Antonín. Jeho syn se již narodil do rodiny, kterou můžeme zařadit do střední vrstvy společnosti. Během druhé generace, kterou představuje Jan, se podnikání rozvinulo do střední úrovně. Třetí generace, kterou představují Janovy dcery, Helena a Vladimíra, a Helenin manžel, obnovuje živnost na začátku devadesátých let 20. století. Závěrečnou fází rodinného podnikání představuje Helenin syn Milan, který jako představitel čtvrté generace živnost dobrovolně ukončuje na počátku 21. století.

Klíčová slova: cechy, živnostenská společenstva, truhláři, 20. století, Hradec Králové, rodina Pecků

SUMMARY

THE ROLE OF SMALL ENTREPRENEURS IN HRADEC KRÁLOVÉ IN YEARS 1909–2007: PECKA JOINER'S FAMILY – A CASE STUDY

The establishment of trade associations in 1860 was necessary in terms of economic situation of guilds. Associations successfully followed to guild organization of craftsmen. Firstly, joiners in Hradec Králové were incorporated

into II. Trade Association, its division created the independent Association of Construction and Assigned Industry and finally, the Association of Joiners, Wood Carvers and Turners has been established. Members of association's committees as well as ordinary members participated in town's administration. They occupied themselves with regional politics and were candidates for the town council. Tradesmen competed with each other not only in the economic sphere but also in the social one. One of the possibilities, how to increase and emphasize their role in the town, was to join a society. Partially, a character of enterprise and a social life of Pecků joiner's family has been outlined. It is possible to follow a generation succession in the profession but also a social mobility, of which largest change might be observable in the first generation represented by the founder of the trade Antonín. His son has been already born into family which may be perceived in terms of the middle class. During the second generation, represented by Jan, the enterprise was developed into the medium level. The third generation, which was represented by Jan's daughters – Helena and Vladimíra as well as Helena's husband, restored the trade in early 1990s. The final phase of family business is represented by Helena's son Milan, who as a representative of the fourth generation, voluntarily closed the activities of their trade at the beginning of the 21st century.

Keywords: guilds, trade associations, joinery, 20th century, Hradec Králové, Pecka's Family

Translated by Mgr. Hana Ferencová

Mgr. Ivana Vostrovská
Katedra historie
Filozofická fakulta
Univerzita Palackého v Olomouci
Třída Svobody 671/8
779 00 Olomouc
Česká republika
e-mail: ivana.vostrovaska@upol.cz

Obr. 1:

Antonín Pecka, zakladatel rodinné firmy

Obr. 2:

List tovaryšský

Číslo 2209

o Josefu Andrejovi narozený roku 10. března 1919
 v Hambořsku příslušný do obce Pěmůnice obec Jaroměř

užil se jako podnikatel bylo představením vysvědčením, u p. Antonína Pečky, řádně zrušeným
 v Mladé Boleslavi od 5.11. 1934 do 5.11. 1934 tedy po dobu 3. roka, činnosti zrušením, ke

Po celou dobu užívali obou se v obci poctivě, byl pánem a věrným a odevzdával a udržoval ve shodě s učením činnosti podnikatelské.

Dle představenstva vysvědčení se dne 10. října 1934 podrobil se také předložení skvělé tovaryšské a stál
 tuto s prospěchem. delšímu, pročel obdržel dostatečně dle své výnosnosti a byl řádně se tovaryšské prohlášen.

Na důkaz toho byl tento tovaryšský list vydat.

Za představenstvo společenstva stavebních a přidělených živností v Hradci Králové,
 dne 19. října 1934

Antonín Pečka učební pán
 Rostislav Jirák starosta společenstva

Tovaryšský list udělený učebním pánem Antonínem Peckou
 Josefu Andrejovi

Obr. 3:

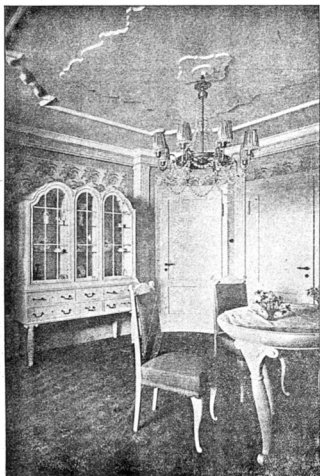
Antonín Pecka, strojní truhlářství, Hradec Král., : sklad nábytku, : Číslovského třída číslo 609. Zařízení bytová, obchodní, výroba kancelářského nábytku : americké psací stoly, taluziové i ploché, stolký pod psací stroje, registratúry ard Provádí práce stavební a stavby portálů.	Prvotřídní pánský závod Josef Hojný, Hradec Král., Československého vřída č. 321 // (u mostu) // Zhotovuje obleky všech druhů dle nejnovějších anglických mod z látek vlastních i přinesených. Ceny mírné! Osluha vzorná! Veškeré evropské modní žurnály u mne k nahlédnutí.

Foto-Rita, Hradec Král.

Reklama na firmu v denním tisku

Obr. 4:

Jan Pecka, podnikatel druhé generace

Obr. 5:

Dům rodiny Pecků s kanceláří firmy a prodejnou nábytku
v přízemí kolem roku 1945

Obr. 6:

OKRESNÍ ÚŘAD V HRADCI KRÁLOVÉ.

č. j. 22.560 roku 1940.

Živnostenský list

vydaný na základě § 13. odstavce 1. a § 144. odstavce 2.
Řádu živnostenského.

Jméno a bydliště podnikatelo: Jan P e c k a

Data narození:
nar. r. 1900 v P r a z e

Obec domovská:
H r a d e c K r á l o v é

Zvolené zaměstnání (s označ. předmětu podniku co možná přesným):
" truhlářství a parketářství "

Stanoviště, kde bude živnost vykonávána:
H r a d e c K r á l o v é čp. 518

Zapsáno v živnostenském rejstříku pro:
řemeslné živnosti pod č. ř. 88 a i 1940.

V HRADCI KRÁLOVÉ dne 12. dubna 1940.

Okresní hejtmán:
Vrchní rada polit. správy:

Živnostenský list Jana Pecky

Obr. 7:

Jan Pecka (v první řadě uprostřed) s dcerou Helenou
a zaměstnanci firmy kolem roku 1944